

[Borgbjerg.]

Parti og mere direkte personlig Berøring med den eventuelle Folketingsmand.

Dernæst nævnte den højtærede Indenrigsminister det, han kaldte en større Bevægelsesfrihed og, som han senere fastslog, en mere bestemt politisk Kurs, fastere Landsstyre, som Formaals med dette Forslag. Den sidste ærede Taler var inde paa det samme, idet han mente, at Forholdstalsvalgmaaden virkede opløsende paa Parlamentarismen. Jeg skal derom sige, at det kan naturligvis ikke nægtes, at det Valg-system, som man endnu har bevaret i Parlamentarismens Moderland, England, har visse Fordele i saa Henseende. Det begunstiger Dannelsen og Opretholdelsen af to store Partier og kun to Partier; det giver ved Valgene som Regel noget stærkere Udtryk i Parlamentet for de Forskydninger, der har fundet Sted i Befolkningen ved sidste Valg, end der egentlig findes blandt Vælgerne. Vi kender alle fra Englands politiske Historie disse umaadelig stærke Udslag fra det ene Valg til det andet; der har været en Forskydning, et Stemningsomslag blandt Vælgerne, men denne Forskydning finder i Virkeligheden langt stærkere Udtryk i det nye Parlament gennem Valgene, end den har fundet blandt Vælgerne. Det letter naturligvis Dannelsen af et parlamentarisk Flertal. Men denne Bestræbelse fra Ministerens Side maa og tør dog ikke komme i Strid med den danske grundlovsmæssige Ordning med Paabudet til os alle — indtil vi forandrer Grundloven — om, at der skal sikres en ligelig Repræsentation for Anskuelseerne blandt Vælgerne. Disse Synspunkter maa altsaa forenes. Spørgsmaalet er nu, om den højtærede Minister har gjort det paa en saadan Maade, at det er tilfredsstillende. Et System som det engelske, at Valget giver stærkere Udslag i Parlamentet for Strømninger ude i Befolkningen, end der findes iblandt Vælgerne, er i Danmark grundlovsstridigt; vi kan altsaa ikke komme over eller tilbage til det engelske System uden Grundlovsforandring.

Naa, Ministeren tænkte maaske særlig paa det, man kalder de smaa Partier, paa at indrette Valgloven saaledes, at den ikke ligefrem opmuntrer Dannelsen af en Række Smaapartier, som virker forvirrende og opløsende og derved undergravende ogsaa paa det parlamentariske System. Der er jo i det forelagte Valglovsforslag, ligesom for Resten i Valgloven af 11. April 1920, taget visse Forholdsregler mod en overdreven Udvikling af Smaapartivæsenet. Det finder jeg i og for sig berettiget; for jeg erkender, at

en Valgordning ikke er til alene for at sikre alle Vælgere lige Valgret paa den retfærdigste Maade, men naturligvis ogsaa i første Linie er til for Folkets Skyld, for Samfundets Skyld, ja, jeg kan godt sige for Statens Skyld og derfor har det Formaals at muliggøre et Statsstyre. Det kunde ikke nytte, at man sikrede alle Vælgere de største individuelle Rettigheder, hvis det skete paa en saadan Maade, at det sunde og solide Statsstyre blev undergravet og umuliggjort. Det erkender jeg fuldt ud. Heller ikke Grundlovens Ord om, at der skal sikres Anskuelseerne blandt Vælgerne Ligelighed i Repræsentationen, kan hindre, at man tager saadanne Forholdsregler, at ikke et hvilket som helst fuldkommen ubetydeligt Parti faar Ret til Repræsentation. Det kan jo ikke være Meningen med Grundlovens Aand og Ord, for det er der ingen Mening i. Hvis der findes 3 Mennesker her i Landet, der slutter sig sammen om en bestemt politisk Anskuelse, siger Grundloven ikke, at disse 3 Mennesker skal have en Repræsentation her paa Ting. Konsekvensen deraf vilde jo blive et ubegrænset, et enormt opsvulmet Folketing. Der maa være en naturlig og fornuftig Grænse dér. Det har vi, som sagt, allerede i Valgloven af 1920, og det gentager Ministeren i sit Valglovsforslag. Man har fra de smaa Partiers Side beklaget sig over saadanne Begrænsninger, og der kan siges noget baade for og imod det. Det gælder jo overhovedet alle Valglovsspørgsmaal, alle Valg-systemer. Jeg har nu i snart 30 Aar i dette høje Ting deltaget i saadanne Forhandlinger, Udvalgsarbejder, Kommissioner o. s. v., og jo længere jeg har deltaget i disse Spørgsmaals Behandling, des mindre doktrinær er jeg blevet paa dette Omraade.

Forholdstalsvalg har sine Fordele, men ogsaa sine Skyggesider. Enkeltmandsvalg har sine ubestridelige Fortrin — hvad ogsaa Socialdemokratiet gennem sin Betænkning anerkendte i Valglovskommisionen —, men har ogsaa sine svagere Sider. Spørgsmaalet om de smaa Partier kan ogsaa ses fra forskellige Synspunkter, hvoraf hvert kan have sin Berettigelse. Man maa ikke begunstige Smaapartiernes Dannelsen, Separatisme eller hvad man vil kalde det, paa den Maade, at det virker ganske opløsende paa det parlamentariske Styre. Paa den anden Side: naar der dannes sig et lille Parti af en saadan Styrke, at det har nogen Ret til at komme ind paa Rigsdagen, er det et Spørgsmaal, om saa den Kendsgerning, at det faar Repræsentation, egentlig i det lange Løb vil virke til Fordel for dette Parti. Maaske vil netop den Ventil, at saa-